

Ngô Thì Nhậm và vịnh án năm Canh Tý

Tác Giả: Ánh Dáng

Thứ Tư:, 01 Tháng 9 Năm 2010 05:17

Ngô Thì Nhậm tä là Hy Doãn, sinh năm 1746, là con cäa hoàng giáp Ngô Thì Sĩ,

thuäc dòng họ Ngô ở làng Tä Thanh Oai (täc danh là làng Tä), huyện Thanh Oai, tỉnh Hà Đông cũ (nay là tỉnh Hà Tây). Dòng họ này liên täc gän hai thế kỷ có nhiều người đỗ cao, học rộng, làm quan liêm khiết, nổi tiếng Bắc Hà.

Xem ảnh phong to Ngô Thì Nhậm cũng hết lòng phäc vä chúa Trịnh Sâm, đä xuät nhiều u phäng án cäi cách län nhäm thay đäi cách cai trị, chỉng quan läi tham nhũng, làm giảm näi khổ cho dân. Nhưng ông đã hoàn toàn thất vọng: Trịnh Sâm cũng như các chúa Trịnh trước đó xa xỉ, hoang dâm vô độ, chỉ mäi ngày mät dần sâu đät näc vào vòng đói khổ.

Ngô Thì Nhậm và vãn án năm Canh Tý

Tác Giả: Ánh D

Thứ Tư, 01 Tháng 9 Năm 2010 05:17

Ngô Thì Nhậm tri kỷ bao năm trộm mong đời của ông là người anh hùng áo vải Nguyễn Huệ và là cố Tây Sơn đả chí phò tá Nam mà ông đã từng nghe từng tin tức từ mấy năm trước nay đã đến. "Chỉ khi người bị tước mệnh, chí lớn nếm đem ra vũng vầy; giúp tám cánh mà chuyển xoay; và chín cánh yên rừng mây". Bài phú nói lên lòng của ông đã trở thành hi vọng thời. Năm 1786, Nguyễn Huệ ra Bắc, chỉ một tuần quét sạch cả hai trăm năm của họ Trịnh. Năm 1788, Nguyễn Huệ ra Bắc lần thứ hai, giết Võ Văn Nhậm chuyên quyền mưu phản, rồi cho mời ông đến, phong ngay cho ông chức Thái lang bộ Lễ, sau đó lại giao cho ông cùng Ngô Văn Sở, Nguyễn Văn Dũng, Trần Thuần Ngôn cai quản toàn bộ miền Bắc Hà.

Sau khi Nguyễn Huệ mất, nhà Tây Sơn suy sụp rất nhanh vì nội bộ chia rẽ, giết hại lẫn nhau, cuối cùng bị Nguyễn Ánh tiêu diệt. Ngô Thì Nhậm và trí sĩ văn bia Ánh bắt giam và sai Địch Trừng Thôn giam cho quân lính đánh đòn thù đời chết. Đó là ngày mùng 9/3/1803, ông vừa tròn 57 tuổi.

Trong khi lòng người đổ sập thế và phú của Ngô Thì Nhậm đời lại có bài phú "Giấc mộng núi Thiên Thai" làm trong thời kỳ sau vãn án năm Canh Tý (1780), ông bị quan rồi khi Thăng Long và lánh nạn ở am Địch Trừng, làng Bách Tính (nay thuộc huyện Vũ Thư, tỉnh Thái Bình).

Vãn án năm Canh Tý là do một sự quan trọng, nhân Trịnh Sâm ốm nặng, mưu chủ Nguyễn Chấn trộm con trộm (Trịnh Khôi), lập con thơ (Trịnh Cán) của Sâm. Việc bất ngờ, sự ngấm ngầm mưu mô xôn xao rất nặng. Sau khi Sâm chết, kiêu binh Tam phủ đưa Trịnh Khôi lên ngôi chúa. Ngô Thì Nhậm bị ngao oan là đã tước giác phe đảng Khôi trước đó, sự bất hòa, phải trốn vào làng Bách Tính, dạy học và viết sách.

Ánh D